

Ыра ят ылтанран та сүтә

Сыншан сын тус, юлташ тата таван... Сапла калаттамар нумаях пулмасть истори кукрине көрсө юлна совет саманинче. Ку сәмахсенчен эпир этемпе этем хутшанавесенче ыра кәмәл-туям курма ёмётленнине туйтпәр. Хамәрпа юнашар ыра сынсем сүрени вара пурәнма хавха парса тарать.

Сапах та пәр-пөрне сумласи, пулшасси, ыра тавасси куш умәнчех сұхалма пуслар. Шел пулин те, паянхи пурнас чәнләхә сапла. Мулшан қақса сүрекен хыпқансем хунаса пырассә. Түрә кәмәллә, тарават сынсем сайраха курәна пусларәс. Этем нумай та сын сахал теңсә. Савәнпа халәх хушхинче вәсен чыс-суммә те хакланнәсемән хакланса пырать. Ыра ят ылтанран та сүтә тесе ахаль каламан ваттисем.

Телее, унашкәл ыра чунлә сынсен савәплә ёсәсем пирән хушһаран сұхалман-ха. Савәнпа тәпе хурса сәмахәма Валентина Никтополионна Ипатьева ятлә-сумлә вәрентекән синчен пусарас килет. Вәл Купәрля яләнчи пысак йышлә сәмьере суралса уснә. Сичә сұл тулгарсан 1963 сұлта Сосновкәри сәкәр сұл вәренмәлли шула каят. Печәкәллех пелү тәнчине туртәннәскер. "5" пәлләсемпе ёлкәрсә пырса тантәшәсене те пулшашь.

1971 сұлта ватам шултан вәренсе тухнә хысқан Канаш-

ри педучилищәре пелү илет. Ачасене кәмәлләнән 1977 сұлта Сосновкәри тәп шулта кәсән классене вәрентеме пуслать. Хәйән пеләвнә, шухәш-кәмәллә, чун ашшине парнелет вәл ачасене. Пелү тәнчине тин сәс ура ярса пуснәскерсем, сәмрәк вәрентекән патне чунтанах туртәнәсә. Ачасене тата хәйән ёснә кәмәлләни, умри тәлвәсене пеләсе тәни вәрентү

ёсәнчә үсәмсем тума май парать. Учитель аллинчә хакләнран та хаклә мул – ас-хаклә аләкне усса кәмәллә сәрашси пулнине тәпе хурса пурнасласа пырать.

Пурнаспа тан пыракан педагог хәйән профессия асталәхне те үстәрсех пырати. Мал туртәмлә вәрентекән ләпланса лармасть, аслә пелү синчен

шутлать. Чәваш патшаләх педагогика институтынчен пулмаш вәрентәвән методикапа педагогика факультетынчен вәренсе тухса алла диплом илет. Интереслә, усәмлә, пуня содержаниллә уроксен вәртәнләхә, пәллах, Валентина Никтополионна хәйән ёснә аван пәлннчә тата чунтан юратннчә курәнәт. Кашни ача тарән пелү илсе анлә тав-

пулнәнран киләштерет вәл хәй ёснә.

Акә еплерех аса илет-ха Галина хәйән пәррәмәш вәрентекән синчен:

– Хәвеллә ир. 1997 сұлта әпә пәррәмәш хут пәррәмәш кла-са килтәм. Шулта мана ыра кәмәллә, хитре, пултаруллә, хәруллә те ёсән хәрәрам кәтсе илчә. Манән савән пекучительница пулшашь әпә пите савән-там. Әпә ача пәррәмәш кунах киләштертәм. Пире вәл хәйән хастарләхәпә "чәртәс яратчә" пуш ватмәшнә, вәртәнләхнә шәкәлчәме хавхалантаратчә.

Ачасемпе ёслес кәмәллә пысак пулнәнран уроксем хысқан та мәнлә кәна мероприятия ирттермен-ши? Сака вәренекәсене хавхалану пәниле пәрлех вәсен активләхнә, пултарулахнә төрлә енлә үстәрме пулшәнә-ске. Патриотла воспитани парасси, тавән ене юратма, упрама хәнәхтарасси, төрлә ёсәсене вәрентәснә те кунта малти вьрәнәта. Е тата ёс урөкөсәнчә аннесен, аттесен уявәсем тәлнә хәтәрленә илемлә композицисем кам вәрентәнипе пулнә-ши? Ашшә-амәшәпә яланах пәр чәлхә тупма пәлет. Валентина Никтополионна шулта сәс мар, ял халәхәпә те тарават. Пур ёсә те түрә кәмәллә пурнаслать. 1980 сұлта ял совечән депутатне суйлассә. Пиләк сұл хушши Сосновкәри шулта профком

председателәнчә тарәшәт. Отпуск вәхәтәнчә вара ял-йышпа ёслеме тухать.

Ыра кәмәллә та сәпайлә, ёсән хәрәрам Вәскасцинчи Култура сүрчә сумәнчи фольклор ушкәнне сүрет. Концертсене тата ялти уявсене хастар хутшәнәт.

Пәллә этнограф, фольклорист, историк, чәлхәсә Н.В. Никольский вәсен тавәнә пулнә. Савәнпа та унән төрлә йышши кәнекәсәмпе пәллашма май килнә. Ашшә, Никтополион Дмитриевич, аслә пелү илнә агроном, ачисем пелү илессе сине пысак тимлех уйәрнә. Николай Васильевичпа вәсем иккәшә те татәшах сүру сүретнә.

"Манән атте Никольский ячә вәл вәхәтра сүле сәкленей-мәшнә пите кулянатчә. Халә ёнтә унән ёмәчә пурнасқанчә. Николай Васильевичпа вара ытлах астумастәп та, пәчәккә пулнә".

Валентина Никтополионна Никольский паркәнчә тирпей-илем хусалантар тесе чылай ёс пурнаслать. Савән пекех Никольский ячәпә тунә музей валли те вәхәт тупать.

Пултарулла вәрентекән ёсәпә ашшә-амәшәсә кәмәллә. Акә, шул тенкәләнчә тахсанах уйәрләм ёлкәрсә, унән вәренекән пулнә Алинан амәшә еплерех аса илет.

– Эпә фермәра ёсләттәмчә. Килти ёсә пурнаслама, кәнекәсем алла тытса ларма вәхәчә сукпа пәрехчә. Ситменнине тата ачасен те мана пулшәма

пима тиветчә. Сәмьере асли Алина пулнәнран уң сине ёс ыт-ларах тиенетчә. Унән вәренекән Валентина Никтополионна пулшашь хәр ача аванах сырма, вулама вәренчә. Хысқан аслә пелү илчә. Хәйән учителән сүлпәх кайма шутларә. Ахальтен каламәсчә ёнтә: "Учитель вәл – сак тәнчери мән пур ырләх, сәвалләх, тасалләх, илем", – тесе.

Юратнә мәшәрәпә икә хәрпә пәр ывал суратса үстәрнә. Вәсен икә мәнүкә вара – пысак савәнәс, пурнас илемә. Ачасене вәсем мән пәчәкрен тәрәс воспитани парса ёсә юратма хәнәхтарнә.

Аслә хәрә Майя аслә пелү илнә. Халә Чәваш патшаләх педагогика университетынчә физкультурапа вәрентәт.

Ватамми Лилия строительство факультетне пәтернә, пәчәк пепкә үстәрет.

Кәсәни Ярослав Муркаши ватам пелү паракан шулта пелү илет.

2-мәш категориялль учитель Валентина Никтополионна Чәваш Республикн Вәрентү министрствин (2000 с.), ял административн (2000 с.), Муркаш район административн (2003 с.) Тав сыравәсене тивәс пулнә.

Сақ кунсенчә Валентина Никтополионна Ипатьева сумлә юбилейне пәллә турә. Сақ уяв ячәпә ача пәрлә вай хуракансем, ашшә-амәшәсәм чунтан саламларәс. Пурнас хәвелә яланах Сирән такәр сұларә сұтатса тарәт.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

Конкурс

Класс ертүсисем вай висрәс

«Пирән класс ертүси чи пултарулли». Сапла каларә Нискасси шуләнчи кашни вәренекәнчә сав қас. Нумаях пулмасть кунта шулти класс ертүсисен конкурсә иртрә. Хәйсен класс ертүсисен пултарулахнә курса хаклама тата хавхалантарма кунта шул ачисем, ветеран-педагогсем те чылай пухәнчәс.

Малтанах концерт программы пулчә. Конкурса вәренекәнсем илемлә юрәсем шәрантарчәс, ташәсем ташларәс, савәсем вуларәс. Сәксене вәсем пәтәмпәх педагогсене халалланә. Хысқан вара педагогсем конкурсәнчә вай висрәс. Пурте вәсем интереслә те хаваслә иртрәс.

Шул директорә А.А. Калинин пурне те саламларә. Хысқан пәтәм педагогсем коллективә юрә юрласа пачә. Вәл пурин кәмәллә те кайрә. 11-мәш класра вәренекәнсем класс ертүсин гимне юрларәс.

Нимән те калаймән, класс ертүсисем пурте маттур. Төрлә номинацисенчә вәсем пурте сәнтәрүсәсем пулса тачәс. Чи-чи пултарулли ятне вара 11-мәш класс ертүси М.В. Данилова тивсәрә.

Сақ мероприятия иртнә май Нискасси шуләнчә чи пултарулла педагогсем ёсленине пурте курса ёненчәс.

Аэлита ЗАПОЛЬСКАЯ,
Нискасси шуләнчә 11-мәш класра вәренекән.

О проблемах "теневой" заработной платы

Игра с зарплатой

Помните, в детстве, играя, мы говорили: "да" и "нет" не говорить, чёрное с белым не носить!". В страшилках пугали всем чёрным. И сегодня играют, но теперь взрослые. И играют с зарплатой. И в играх у них тоже белое и чёрное. В нарушение существующего законодательства иные работодатели выплачивают своим работникам деньги в конвертах – "в чёрную", без налогов. Это только сказки учат, что чёрное – страшное, а в реальной жизни бывает и по-другому. Живут некоторые одним днём, а завтра – хоть потоп. Не задумываются эти некоторые, что молодость быстротечна, и старость не за горами. И не думают ни о молодых, ни о людях преклонного возраста, тем более о государстве и социальной защищённости работников.

Проблема "теневой" заработной платы стала сейчас у нас в стране одной из самых актуальных и острых.

"Чёрная" зарплата наносит ущерб не только бюджету страны. Не уплатив налоги, а платить их выгодно и самому работнику. Налоговое законодательство предусматривает для плательщиков налога на доходы физических лиц право на применение имущественных и социальных вычетов при покупке жилья, платном обучении. В этом случае гражданину, уплатившему в бюджет налог со своих доходов, предоставляется право на возврат денег в сумме, равной 13% от начисленных налогов. Тот, кто получает зарплату неофициальным путем, лишен такой льготы.

Кроме того, необходимо иметь в виду, что при подобной системе получения заработной платы нельзя быть уверенным, что при уходе в отпуск руководитель орга-

низации, индивидуальный предприниматель выполняют все необходимые нормы - выплачивают отпускные исходя из той же зарплаты, которую платят по вышеуказанной форме схеме или по черному налу. Аналогично обстоит дело и с больничными листами. Ведь не секрет, что в настоящее время в некоторых организациях и при работе у индивидуальных предпринимателей разрешается отдыхать и болеть только за свой счет.

При покупке жилья, машин, получении визы на поездку за границу тоже могут возникнуть проблемы. Еще более негативно на положение работника влияет неуплата с "конвертной" зарплаты единого социального налога. Ведь часть его идет на обязательное пенсионное страхование, на страховую и накопительную пенсии. Таким образом, выдавая зарплату черным налом, работодатели больно бьют по благосостоянию своих работников - как сегодняшнему, так и будущему.

Управление ФНС России по Чувашской Республике определило направление работы по увеличению поступлений налоговых платежей и легализации заработной платы как приоритетное. И следует обратить внимание, что это не сиюминутная акция, а длительная и серьезная работа.

Не секрет, что многими работодателями нарушается не только налоговое, но и трудовое и уголовное законодательство и применение к недобросовестным работодателям только мер налогового воздействия не даёт желаемых результатов по исправлению сложившейся ситуации.

Налоговые органы тесно взаимодействуют с органами местного самоуправ-

ления, правоохранительными органами и другими контролирующими органами.

Распоряжением Главы Администрации Моргаушского района создана межведомственная комиссия, которая будет рассматривать вопросы обеспечения выплаты работодателями заработной платы не ниже величины прожиточного минимума и легализации "теневой" оплаты труда. Величина прожиточного минимума для трудоспособного населения за 3 квартал 2006 года составляет 2932 рубля. На комиссии заслушаны 52 работодателя, выплачивающие заработную плату ниже величины прожиточного минимума, установленного в Чувашской Республике, в том числе 41 юридический и 9 индивидуальных предпринимателей. Хочется поименно назвать налогоплательщиков, кто не выплачивает своим работникам даже федеральный минимум. Среди таких оказались: СХПК им.К.Иванова, ООО "Агрофирма "Нива", ООО "ДОЦ", ИП Васюхин А.И., ИП Оскалова Т.П., ИП Дмитриев Ю.Н. После заслушивания заработной платы до величины прожиточного минимума и выше следующие предприятия: ООО "Пучах", ООО "Милград", СПК племзавод им.Андреева.

Межрайонная инспекция Федеральной налоговой службы № 6 по Чувашской Республике напоминает работодателям об ответственности за их действия. А также просит самих работающих граждан активно противодействовать начислению зарплаты неофициальным путем. Если вам известны случаи сокрытия или занижения заработной платы, просим сообщить об этом в налоговые органы, прокуратуру, милицию. Это в ваших же интересах.

Е.И. АРСЕНТЬЕВА,
начальник отдела работы с налогоплательщиками, и регистрации и учёта МИ ФНС России № 6 по ЧР.

АДРЕС: 429530, Чувашская Республика, село Моргауш, улица Мира, дом 9.
ТЕЛЕФОНЫ: директор-главный редактор - 2-11-36, заместитель главного редактора - 2-12-82, бухгалтерия - 2-11-35, отделы: общественно-политической жизни, социальной жизни - 2-12-82, сельского хозяйства - 2-11-38.
E-mail: morpress@cbx.ru

Газета зарегистрирована управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по Приволжскому федеральному округу. Свидетельство о регистрации СМИ ПИ № ФС 18-2329 от 15 августа 2005 года.

Газета выходит на чувашском языке по средам, субботам. Печать офсетная, объем 1,0 п. листа. Тираж 3364. Материалы на правах рекламы публикуются под знаком Р или рубрикой "Аталану сүлпә". Время подписания в печать в 17 час. 20 мин., подписано - в 17 час. 21.11.2006 г. Заказ Дежурный по номеру ИЛЛАРИОНОВА Р.А. ИНДЕКС ИЗДАНИЯ: 54822.

Редакция почтинчен

Тав мәватпәр

Пирән юратнә аттене, хуньстарике, кукасиене, масака Феде Николаевич Николаева юлашки сула асатма пулшәншән, пысак хуйхәна пирәнпә пәйләншән Муркаши РЭСра ёслекәсене, Ярапайкасси ял тарәхнә, Ярапайкассинчи пәтәймәшле практика врачән офисәнчә ёслекәсене, ял-йыша, пускилсене, тавәнсене чун-чәререн тав тәватпәр.

2 хәрә, кәрүшә, кинә, мәнүкәсәмпе прамәнүкәсәм.

Пирән хаклә та сывәх сыннәмәра Мән Сәнтәрте пурәннә Илларион Владимирович Алексеева юлашки сула асатма пулшәншән, пысак хуйхәна пирәнпә пәйләншән район администрацийн пусләхнә Ю.А. Иванова, ЧР Сывләхә сыхлас ёс тата социаллә аталану министрствин районти социаллә хүтлөх пайән пусләхнә Н.П. Петрована, Мән Сәнтәр райпне, тавәнсене, хурәнташсене, пәләшсене, пускилсене чәререн тав тәватпәр.

Алексеевсен сәйм.

Спорт

Волейбол. Декабрән 2-мәшәчә Оринин шуләнчә спорт мастерән С. Колбасовән парнисене сәснә илессәнчә волейболла выляссипе амәртусем иртәсчә. Командра 9 участник тата 1 представитель пулмалла. Амәртусем 10 сехетре пусланаçсә.

Пәлтерүсем. Объявления

Декабрь уйәхәнчә пәррәмәш пәруламалли тынашки сұтәтпәр. Тәсә хура. Хакә қаләса татәлнә тарәх.
Телефон: 2-19-27.

Проводится набор работников в кредитный кооператив «АГРОКРЕДИТ». Требования: знание ПК, в/о, до 40 лет. Обращаться по адресу: с. Моргауш, ул. 50 лет Октября, д. 23. Тел.: 2-18-13, 8-927-858-35-75. 4-4.

Продается двухкомнатная квартира в с. Моргауш в кирпичном доме.
Тел.: 8-917-655-96-77, 8-927-862-94-17.

УВАЖАЕМЫЕ ДАМЫ И ГОСПОДА!

Уже совсем скоро - Новый год! Работники Моргаушского райпо избавят вас от хлопот по поводу формирования подарков. В каждом магазине нашего райпо принимаются заявки на новогодние подарки кондитерских фабрик России, а также фабрики «Акконд». Выберите любой подарок – красочная упаковка и сладкое пополнение не оставят равнодушным ни одну сладкоежку. Цены от 50 рублей и выше.

В магазине «Гастроном» с. Моргауш новое поступление трикотажных изделий фабрики «Чебоксарский трикотаж». Приглашаем всех за покупками!

Моргаушский филиал ОАО «Чувашская энергосбытовая компания» напоминает, что подходит к завершению договорная компания по заключению договоров купли-продажи электрической энергии для бытовых нужд.

Всех бытовых абонентов, с которыми по каким-либо причинам не заключен договор, просим в кратчайшие сроки прибыть по адресу: с. Моргауш, ул. Мира, д. 6. ОАО «Чувашская энергосбытовая компания» – Моргаушский филиал (здание администрации района) 3-й этаж, кабинет № 329. При себе необходимо иметь паспорт, абонентскую книжку и льготные документы (для тех, кто имеет право на льготу).

Требуется водитель со своим автобусом для внутрирайонного обслуживания населения.
Обращаться по тел.: 8-927-843-52-40.

Паянхи хаçат номерән 5-14 страниценче пай сәрсән хуҗисен пәлтерәвәсем заказ шүчәпә пичәтләһсәсә.

Ял тарәхәсәнчә пәллашмалла.

Муркаш райповән коллективә кунта правлени председателә пулса ёслекән Роза Владимировна Скворцова хуньашшә **Виталий Осипович СКВОРЦОВ**

вилсе кайнә пирки унән сәймәпә тата сывәх тавәнәсәмпе пәрлә тарәннән хурланнән синчен пәлтерет.

Кашмаши пәтәймәшлә пелү паракан пәчәк коллективә сак шулта вәрентекән А.Ю. Албутован тивсәшә **Алексей Юрьевич ЗАХАРОВ**
вәхәтсәр вилсе кайнә пирки сывәх тавәнәсәмпе пәрлә чәререн хурланнән синчен пәлтерет.

ГУП ЧР "Моргаушский издательский дом"
Моргаушская районная газета
"СЕНТЕРУ ЯЛАВЕ"

УЧРЕДИТЕЛИ:
Министерство культуры, по делам национальностей, информационной политики и архивного дела Чувашской Республики.
Государственное унитарное предприятие Чувашской Республики "Моргаушский издательский дом".

Директор-главный редактор
А.И. ТИХОНОВ.